

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

Sect. 1. Vtrum in causis efficientibus creatis sint aliquæ necessari
agentes, & qualis sit illa neceßitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

positiūm per eam fit: sed forma introducta in passio positūe nil efficit, quo expellat aliam formam: sed immediate sequitur expulsio alterius formæ: ergo.

X. Vnde nō est simile, quod adduci solet de vno corpore expellente aliud ab eodem loco: quod effectiue videtur illud expellere: quanquam enim Scorus in quarto, distinctione duodecima, quæstione tertia, hoc etiam negare videatur, re tamen vera non est similis causa. Nam duo corpora sese contingunt, & vnum pellit aliud: & quod expellitur, non amittit locum per meram defitionem, sed per realem mutationem & tendentiam in alium locum, ad quem effectiue mouetur ab expellente corpore: & ideo non solum ibi interuenit impossibilitas formalis illorum corporum in eodem spacio, sed etiam specialis actio positua, qua corpus ab vno loco pulsūm, in alium transfertur, quæ distincta est ab ea qua aliud corpus in locum alterius introducit. Secus vero est, quando forma introducta in vno subiecto expellit aliam, nam illa quæ expellitur, non mutatur positue, sed mere priuatiue desinit esse: & ideo non potest ibi specialis efficientia interuenire: Est ergo ibi sola expulsio formalis, & in vniuersum quælibet causa in suo genere ita concurrit ad non esse vnius termini, sicut concurrit ad esse alterius: quia ergo calor introductus in subiecto, non calefacit illud actiue, sed formaliter tantum, ideo non expellit frigus actiue, sed formaliter tantum. Secus vero est de calore, qui est in generante: ille enim est principium efficiens alium calorem, & consequenter expellens oppositum frigus. Atque eadem proportionem calor productus in ligno (& idem est de omni simili dispositione) licet accidentalem formam directe oppositam excludat tantum formaliter, substantiam vero ipsam corrumpit dispositiue: quia hoc modo causat introductionem oppositæ formæ: & ut dictum est, in eo genere causæ vnā forma concurrit ad non esse vnius termini, in quo concurrit ad esse oppositi termini. Vnde, quia accidens ex propria ratione & virtute sua habet disponere ad formam substantialem sibi connaturalem, & formaliter expellere contrariam dispositionem: ideo dici potest in hoc genere propria vi corrumpere substantiam. Quod si accidentia illa, & dispositiones passī effectiue etiam concurrunt ad educationem suæ formæ, eodem efficientiæ genere concurrunt ad corruptionem alterius: vel si ad illud prius non habent efficientiam, neque etiam ad hoc posterius. Atque ita in vniuersum verum est, illa tantum esse principia efficientia corruptionem, quæ efficiunt generationem, quando corruptio per efficientiam fit, nam quando accidit per solam carentiam efficientiæ, non indiget proprio principio agendi, sed solum necesse est, ut illud, quod erat principium agendi vel conseruandi rem, ab agendo cesset.

DISPUTATIO XIX.

De causis necessario, & libere seu contingenter agentibus: vbi etiam de Fato, Fortuna, & Casu.

Ræter omnia, quæ de causis efficientibus creatis in superiori disputatione dicta sunt, superest disputandum de modo agendi talium causarum: quod in hanc disputationem referuauimus, quia peculiarem habet difficultatem, & quia ex eo pendet celebris illa distinctio de effectibus necessariis, & contingentibus, & plurium causarum cognitio. Dicemus ergo in primis de causis necessario agentibus, deinde de liberis, ac tandem de

contingentibus: ex quibus constabit, quid sint in naturalibus causis, *Fatum, fortuna, Casus.*

SECTIO I.

Primum in causis efficientibus creatis sint aliqua necessario agentes, & qualis sit illa necessitas.

Hæc quæstio est facilis, & ideo breuiter dicendum est primo, dari in causis creatis plures, quæ necessario operantur, si omnia, quibus ad operandum indigent, adhibeantur. Hoc constat experientia, & inductione facili: nam Sol necessario illuminat, ignis calefacit, & sic de aliis. Ratio autem sumenda est ex intrinseca conditione & determinatione naturæ, vt in sequente assertionem declarabimus. Additur vero illa conditio, si omnia necessario, quia supponenda est causa sufficiens, & proximè apta, & cum omnibus conditionibus ad agendum requisitis. Nam, si aliquid horum deficiat, non sequetur actio, non quidem ex indifferentia vel indeterminacione causæ, sed ex defectu alicuius conditionis, vel ex defectu virtutis, aut conditionis necessario ad operandum. Inter hæc autem necessaria ad agendum non debet numerari ipsa actio, vt per se notum est, quia aliàs nihil speciale de his agentibus diceretur, sed id quod commune est omnibus, non solum agentibus, sed etiam rebus, nimirum, si habeant formam, quia in tali esse seu ratione constituntur, necessario fieri consequens, vt sint tales. Sicut enim, si albedinem quis habet, necessario est albus, ita si actionem exercet, necessario efficit, quæ est tantum necessitas consequentiæ (vt aiunt) seu conditionata, non consequentis, seu absoluta, quæ est impertinens ad propositum, quia in ea non possunt causæ distinguī. Vt ergo sit sermo de vera ac propria necessitate, non est includenda ipsa actio, cum dicatur causa necessario agere, si omnia requisita adhibeantur. Ex quo à fortiori sequitur non debere etiam in his annumerari, quidquid est posterius actioni, & ad illam consequens, vt per se clarum est; imo, proprie loquendo, quod est huiusmodi, non potest dici necessarium ad actionem, sed potius necessarium ex actione.

Igitur sub ea conditione includi debent omnia, & sola illa, quæ sunt præuia ad actionem. Hæc autem plura numerantur ab authoribus, vt videre licet apud Scotum in 9. Metaph. quæst. 14. ad secundum, Antonium Andream quæst. 1. ad secundum, Zimarum theorem. 112. qui sex ponunt condiciones. Prima est, vt causa habeat integram ac sufficientem virtutem agendi: quæ est per se nota, quia actio supponere debet potentiam sufficientem, & vt necessario agat, supponi debet simpliciter, & absolute potens: at non est absolute potens sine potentia sufficiente. Secunda, vt habeat passum capax, & sufficienter approximatum, quia agentia creata nihil possunt agere nisi ex præsupposito subiecto, & quia sunt finita, requirunt illud intra proportionatam sphaeram, extra quam non habent vim agendi. Tertia, quæ tunc hinc sequitur est, vt medium, si quod interiectum est inter agens & passum, sit expeditum, & capax actionis agentis, supponimus enim agentia nihil posse efficere in distans nisi per medium. Quarta, vt nihil sit impediens actionem æqualis virtutis ad resistendum: quia nihil potest vincere agendo, nisi in virtute actiua excedat, & ideo supra ostensum est ad actionem necessariam esse proportionem maiorem inæqualitatis. Quinta vt passum non sit iam in termino, seu habeat totam formam quam agens potest efficere. Propter hanc enim solam causam grauitas non mouet terram existentem in centro: & con-

& continetur hæc conditio in secunda, nam passum requiritur ad actionem in eo statu in quo sit capax actionis: postquam autem est in termino, iam non est capax actionis. Denique hæc conditio continetur cum illa supra tractata, quod agens & passum debent in principio esse aliquo modo dissimilia.

Sexta conditio adhibetur, ut si aliqua actio naturaliter prærequiritur, illa iam præsupponatur, ut appetitus bruti licet naturaliter operetur, non semper agit, quia necessario prærequiritur conditionem quæ non semper adest. Et similiter visus non agit nisi præcedat actio obiecti in ipsum. Et hæc conditio in præcedentibus virtute continetur, nam quando una actio ad aliam prærequiritur, vel id est, quia per illam completur vis agendi, ut in exemplo de visu, qui prius debet pati ab obiecto, quia sine specie non habet virtutem agendi completam. Et idem censent multi de noticia obiecti necessaria ad appetitum, quod nimirum complet vim agendi illius. Rectius vero dicitur, quod applicat illi obiectum sufficienti, & proportionato modo. Quod enim in secunda conditione diximus necessarium esse passum sufficienter propinquum, quoad actus immanentes extendendum est ad obiectum, quod se habet ut materia circa quam tales actus versantur. Etenim numerum quocunque aliqua causa efficiens indiget aliis concausis, etiam diuersorum generum ad efficiendum, non poterit inchoare actionem, nisi omnes concausæ necessariae sint ita dispositæ, ut possint in suo genere concurrere: ideo enim necessarium est passum, quia actio agentis creaturi non potest sine causa materiali. Sic igitur, quia obiectum cognitum, vel cognitio obiecti est concausa necessaria ad appetitionem vitalem, siue concurrat per modum efficientis, siue per modum finis, siue per modum formæ extrinsecæ, siue per modum materiæ circa quam (de his enim omnibus possunt esse opiniones quæ ad præsens nil referunt) noticia obiecti est actio ex necessitate præuia ad efficientiam appetitus.

Septima conditio additur, ut causa libera non sit: sed hæc conditio non est nobis necessaria, quia hoc est quod in assertionem asserimus, nimirum aliquas causas non esse in operatio libera, sed positis requisitis ex necessitate agere. Octava item conditio addi potest ut causa habeat necessarium concursum primæ causæ. Sed de hoc concursu inferius ex professione agendum est. Quod vero ad præsens spectat, hæc conditio aut non ex prærequisitis, aut in superioribus, prout à nobis explicatæ sunt, continetur. Nam si sit sermo de actuali concursu, hic non distinguitur ab ipsa actione: & ideo sicut actio non comprehenditur in conditionibus prærequisitis ad agendum, ita neque actualis concursus. Si vero sit sermo de appetudinali concursu (ut ita dicam) seu de sufficiente applicatione & coniunctione primæ causæ ad concurrendum, sic quidem necessaria est illa conditio: continetur tamen in eo quod diximus necessariam esse causam habentem integram virtutem, & omnem concausam: nam virtus causæ secundæ sine virtute primæ, vel non est integra, vel si dicatur integra & totalis in suo genere, indiget coniunctione omnis alterius causæ necessariae in quocunque genere vel ratione causandi. Quocirca sub ea conditione comprehenditur omnis concursus superioris causæ, cui inferior sit essentialiter subordinata: siue hæc subordinatio in efficientibus solum sit inter creatas causas & incretaram, siue etiam inter creatas causas inter se, quod infra videbimus.

Non conditio addi potest, ut causa naturalis non sit æque indifferens inter plures effectus, nam tunc hoc ipso quod causa non est libera, sed naturalis, non faciet ex necessitate alterum, & consequenter neutrum faciet, quia non est maior ratio de vno quam de

alio: & quia libera non est, non poterit ad vnum determinari magis quam ad alium, nisi aliunde indifferencia tollatur. Exempla soient adhiberi multa, afferemus tamen ea quæ sufficiant ad radicem huius indifferentiæ explicandam. Primum est de igne existente in centro terræ in figura circulari, quia secundum omnem suam partem æque distet à supremo loco: ille enim non moueretur in vnam partem potius quam in aliam: quia nulla est ratio vel causa determinans. Neque etiam moueretur versus omnem partem, quia alias diuideretur in omnem suam partem. Secundum est de vitro perfecte plano superposito lapidi perfecte plano, supra quod cadat aliud saxum perfecte planum, non enim frangat illud, quia vel diuidet in omnem suam partem quod impossibile est, vel non est maior ratio cur qualdā partes potius quam alias diuidat. Tertiū vulgare est de bruto habente simul duo obiecta æque amabilia, quod ad neutrum moueretur. Quartum de causis superioribus valentibus efficere contraria, quæ ex se non possunt ad alterum determinari, si cum ea indifferencia ad agendum applicentur. Quintum & difficilius est de omni causa naturali, quæ licet definita sit ad formam efficiendam in vna specie, est tamen indifferens ad varia indiuidua illius speciei.

Sed nihilominus dicendum videtur, hanc conditionem reducendam potius esse ad aliquam ex superioribus positis, sed ad defectum alicuius. Nam hæc conditio indifferentiæ per se considerata, est quodammodo repugnans cum propria determinatione naturalium agentium, nam illis proprium est esse determinata ad vnum: quomodo ergo possunt ex se habere indifferenciam? Neque enim satis est si dicatur esse determinata ad vnum secundum communem aliquam rationem: hoc enim modo etiam agens liberum est determinatum ad vnum, scilicet ad bonum in communi. Si vero dicatur agens naturale esse determinatum ad vnum in specie, non tamen in indiuiduo: primo hinc fit ad summū reperiri in his agentibus indifferenciam in vltimo exemplo indicatā, non vero quæ in aliis significatur. Et adhuc contra illam obijci potest, quia hoc videtur ipsum præter conueniens institutum naturæ, nimirum quod hæc agentia condita sint cum aliqua indifferencia, & quod ipsa non possint sese determinare: nam hoc modo essent ex se ineptissima ad agendum. Præterea in primis quatuor exemplis, quatenus veritatem aliquam continent, non videtur carentia actionis oriri ex indifferencia, sed ex aliquo impedimento, vel defectu alicuius conditionis necessariae ex supra positis. Verbi gratia. In primo exemplo valde probabile mihi est ignem in eo casu non fore ab intrinseco mouendum. Ratio autem oritur ex aequali actiuitate, & resistentia omnium partium: inter conditiones autem requisitas ad agendum ex necessitate, vna erat ut virtus æqualis non resistat actioni, in illo autem casu omnes partes ignis æque inclinant ad motum sursum per lineam rectam respectu vniuersæ, & ita inter se æqualem habent actiuitatem, & resistentiam, & inde fit ut nulla moueatur. Nec vero per illas quasi contrarias propensiones omnino diuiduntur inter se. Primo quidem, quia magis inclinatur ad suam conseruationem quam ad suum locum. Secundo, quia ipsa diuisio deberet fieri per motum localem, vnde hoc ipso, quod moueri non possunt, nec diuidi possunt.

Secundum exemplum in primis non potest naturaliter accidere, quia non potest naturaliter perfecte planum æque primo cadere super planum, sicut non potest planum æque primo separari à plano, quia oporteret vel dari vacuum, vel aerem in instanti replere totum illum locum. Sic enim è contrario sequitur, si planum æque cadat super planum, aut aliquam partem aeris in instanti simul egredi, ita ut tam cito pertranseat remotum spatium, sicut propri-

VI.

ignis orbiculari in citro terra existens quorundum tenderet.

VII.

vitru par- fectè planum, plane planum, xum con- tuiti quæ confringen- dum.

O o

pin-

pinquum, aut manere ibi penetratiue, aut certe, si aer manet medius, illa duo plana non se contingere. Necessè est ergo ut planum cadens prius secundum vnam partem contingat, quam secundum aliam: quanquam circa hoc ipsum possit eadem difficultas suboriri, cur scilicet prius secundum vnam partem cadat, & contingat, quam secundum aliam, si planum est æquale, & æqualis ponderis secundum omnem partem. Propter quod vel al qua extrinseca causa huius inæqualitatis querenda est, positus talibus corporibus & tali motu, scilicet quod medium non est æque diuisibile secundum omnem partem, vel aliquid huiusmodi. Aut certe si nihil horum intercedat, dicendum est illud planum quod æque cadit, non posse excludere omnem aerem intermediū, atque ob hanc causam non contingere vitrum, nec confringere illud. Ratio vero est, quia vel minima particula aeris, dum non potest penetrari, nec simul pertransire aliquod spatium, resistit cuicunque graui cadenti ne illuc expellatur: sicut è contrario nulla vis quantumvis magna potest simul secundum omnem partem separare duo plana: quia non potest simul ingredi aer ad replendum vacuum. Itaque in eo casu non sequitur effectus, quia datur medium sufficiens ad impediendum.

VIII.

Quod si vrgendo difficultatem demus aut aerem simul egredi, aut casum illum fieri per vacuum, duo dici possunt verisimilia. Primum est quod saxū naturaliter ageret, quantum posset, & ita non diuideret vitrum, sed ita comprimeret ut corrumpere, & in aliam naturam commutaret, sicut videmus accidere in tritico mola contrito: illud aut corpus quod inde confurgeret, posset esse continuum: nam si esset in particulas diuisū sicut est farina, vix posset reddi naturalis ratio, cur quædam partes potius quam aliæ diuiderentur, nisi reducendo illam varietatem vel inæqualitatem in effectū, ad aliquam inæqualitatem in contactu & alteratione inde confurgente propter poros ipsorum corporum, vel propter aliquas alias causas sibi concurrentes. Vel certe si contactus, ille non esset satis ut inde resisteret alterationi sufficiens ad corrumpendum vitrum, non est inconueniens sed necessarium dicere non fore confringendum. Ratio est, quia dum vnum corpus super aliud cadit, non frangit illud nisi propter aliquem motum localem inæqualiter factū in partibus corporis contracti: nam dum vna pars eius prius deprimitur quam alia, quæ nec resistere potest propter defectum virtutis, nec cedere, aut flecti propter duritiem, fit contractio: in dicto autem casu, non posset vitrum moueri localiter, quia & secundum omnem partem æque contingitur, & impellitur, & à corpore supposito etiam simul & æque resistitur secundum omnem partem. Vnde si illud non esset æque planum vel æque solidum, & secundum aliquā partem facilius cederet, secundum illam confringeretur vitrum. Atque in illo exemplo nunquam cessat actio ob indifferentiam, sed ob impedimentum æqualiter resistens.

IX.

Ad quod
duobus a-
qualibus
æque pro-
positis obie-
ctis motus
dum bru-
tum.

In tertio exemplo negari etiam facile potest, illam æqualitatem posse naturaliter accidere in omnibus, quia non possunt illa obiecta simul æque considerari, & obiecti: vel etiam si demus simul representari æque amabilia, dicemus simul etiam amari, prius tamen ad vnum quam ad alterum assequendum moueri, eo quod motus versus illam partem ab aliquam circumstantiam, ut facilius apprehenditur. Denique, si admittamus æqualem apprehensionem in omnibus circumstantiis, tam respectu appetitionis, quam executionis, concedendum videtur non esse in appetitu bruti facultatem vt se determet ad vnum potius quam ad aliud ob carentiam libertatis. Vnde illa indeterminatio non prouenit ex indifferentia, sed potius ex naturali necessitate ac determinatione in modo operandi & defectu conditionis neces-

sariæ ad sic operandum, qui defectus ex causa in suo genere æqualibus, & inuicem sibi resistentibus prouenit. Nam, ut diximus, non potest appetitus sensitiuus operari, nisi cum sufficiente propositione, & motione obiecti: hæc autem deest in illo casu, quia neutrum illorum obiectorum apprehenditur absolute ut amandum & prosequendum, prout necessarium est, ut effectus appetitus necessario sequatur. Ratio autem, ob quam illa apprehensio seu iudicium in eo casu non habetur, est, quia illa obiecta mutuo se impediunt, dum in suo modo causandi, æqualiter mouent ac resistunt. Atque ita etiam in eo casu desunt conditiones supra enumeratæ.

In quarto exemplo negare possumus in primis esse aliquam naturalem causam, quæ per se sit æque indifferens ad efficiendos effectus contrarios: quin potius Aristoteles, ut infra videbimus, in hoc constituit differentiam inter potentias libera, & naturales, quod illæ sunt potentie ad opposita vel contraria: hæc autem minime, sed ad alterum tantum oppositorum. Quod intelligendum est per se, & ceteris omnibus eodem modo se habentibus, nam per accidens contingit ex effectū eiusdem naturalis agentis sequi effectus contrarios, ut supra in Antipræstali declarauimus. Ex diuersa item dispositione materie contingit, ut idem Sol molliorem reddat ceram, & lutum obducat: & ex vario causarum concursu contingit etiam ut Sol ad varios, vel repugnantes effectus concurrat: semper tamen agit cum naturali necessitate ac determinatione, suppositis omnibus causis simul concurrentibus. Imo semper, quantum est ex se, eodem modo inchoat actionē illuminando & calefaciendo: ac deinde iuxta passi dispositionem, vel concurrum aliarum causarum eadem necessitate proportionatus sequitur effectus. Et hoc sensu dixit Arist. 2. de Gener. tex. 18. naturale agens idem eodem modo se habens (nimirum in se & respectu aliorum) natum esse semper facere idem. Igitur ob virtutem agendi contraria, nulla etiam est in differentia in causis naturalibus: quia nunquam possunt per se sola efficere contraria, sed adiunctis aliis, quibus positus ex necessitate faciunt vnum vel alterum effectum.

In quinto exemplo nonnulla maior est ambiguitas circa indifferentiam, vel determinationem cuiuscunque causæ naturalis ad indiuiduos, vel singulares effectus. In quo est opinio non improbabilis, quod licet virtus causæ naturalis absolute considerata sit indifferens ad multa indiuidua per modum causæ superioris & sufficientis ad omnia illa, tamen in particulari applicata ad hoc passum cum his circumstantiis, est naturaliter determinata ad eam formam in indiuiduo efficiendam: cum autem dicimus causam necessario agere adhibitis omnibus requisitis, sermo est de omnibus in particulari quæ ad actionem requiruntur. Probabilius vero est, ut supra attigi, hanc determinationem ad indiuiduum effectum prouenire ex concursu, & diffinitione primæ causæ: quo posito dicendum est, hanc conditionem etiam contineri in prærequisitis ad agendum, iuxta ea quæ à nobis explicata sunt. Indiget enim causa secunda concursu primæ determinato ad particularem effectum, quo concursu exhibito in actu primo, & aliis omnibus requisitis adiunctis, talis causa necessario determinatur ad talem effectum in particulari. Et ita etiā hoc modo nulla hic interuenit indifferentia, quæ repugnet naturali necessitati agendi. Neque hæc vltima indifferentia, ut obieciatur, est contra debitam naturæ institutionem, quod naturalia agentia non possint sese determinare ad indiuiduos effectus, nisi determinatio incipiat à prima causa. Sed hæc est naturalis imperfectio & indigentia taliū agentium, & quædā subordinatio quam ad primam causam habent, propter quā veluti in instrumentis quæ-

na quedam eius consentur: & ideo sicut ab ea pendent in operari, ita & in determinatione ad operandum hoc individuum potius quam aliud. Imo ex hoc effectum recte intelligimus opus naturæ esse opus intelligentiæ: & effectum quantumvis necessarium respectu causæ particularis, esse liberum respectu vniuersalis. Constat igitur ex his omnibus in naturalibus causis nullam esse propriam indifferentiam quæ necessitati agendi repugnet, quominus talis causa positis omnibus aliis concausis, & conditionibus requisitis ad operandum, ex necessitate absq; omni propria indifferentia operetur.

Quæ sint causæ necessario agentes.

XII. Secundo dicendum est, omnes causas, quæ operantur absque vfu rationis, quatenus tales sunt, operari cum prædicta necessitate. Hoc sumitur ex Aristotele lib. 9. Metaph. capit. 2. vbi hoc discrimen constituit inter potentias rationales & irracionales, quod potentia irracionales sunt determinatæ ad vnum: rationales vero sunt indifferentes ad opposita. Quid vero intelligat per potentias rationales, & an omnibus conueniat ille operandi modus, infra videbimus: nunc solum asserimus facultates omnes quæ rationis vfu omnino carent, naturali necessitate suas operationes exercere. Quod etiam inductione confirmari potest: ita enim experimento constat in omnibus rerum gradibus, vsque ad bruta animalia.

XIII. Solum posset de appetitu sensitivo hominis dubitari: cui aliqui tribuunt nescio quod libertatis vestigium. Imo sunt qui id extendant ad appetitum brutorum, vt inferius iterum attingemus. Sed in ea re, quæ in Theologia latius disputatur, veritas est, si quod est participium libertatis in appetitu sensitivo hominis, in tantum esse, in quantum est participium rationis in cogitativa hominis. Quod si in hac non est vera ratiocinatio, vt reuera non est, neque in illo per se sumpto est vera libertas, quæ excludat necessitatem operandi positis omnibus requisitis. Et ita hoc exemplo potius confirmatur & quasi consummatur inductio facta. Ratio autem eius est, quia adæquata radix libertatis est vfu rationis, vt infra videbimus, & ideo carentia vfu rationis, est etiam adæquata causa carentiæ libertatis, & consequenter necessitatis in operando. Quod si intrinsecam, & quasi positivam radicem huiusmodi operandi inquiramus, nulla est alia, nisi ipsa natura talium rerum, vel facultatum, quæ ex natura sua habent hanc determinationem in modo operandi, eo quod non sint adeo perfectæ vt participare possint dominium suarum operationum. Item, quia indifferentia in operando intrinsece & adæquate oritur ex amplitudine rationalis facultatis, vt infra declarabimus, si cut autem affirmatio est causa affirmationis, ita negationis.

XIV. Ex quo tandem inferre licet huiusmodi necessitatem tantam esse, vt non solum per intrinsecam virtutem ipsius facultatis, verum etiam per quasunque alias naturales causas auferri non possit, aut impediri quo minus in actum prodeat. Possunt quidem, vt diximus, naturales causæ se impedire per resistantiam vel contrariam actionem: atque ita possunt etiam auferre omnia ad operandum requisita, tamen his positis, continere actionem necessarij agentis non possunt, quia rerum naturas immutare non valent, nec proprietates omnino intrinsecas auferre. Solum Deus videtur habere hanc potestatem, per illam enim effecit vt ignis non combureret tres pueros, & similia, tamen, si res attente ponderetur, etiam Deus ipse non videtur posse facere, vt in sensu (vt vocant) composito, causa quæ natura sua necessario agit, ab agendo cesseret, positis omnibus requisitis ad actionem, sed solum potest auferre.

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

ferre aliquod ex requisitis, & ita simpliciter seu in sensu diuiso, potest facere vt talis causa non operetur. Vt in dicto exemplo Deus impediuit actionem ignis, negando igni concursum suum, id est non applicando virtutem suam ad operandum cum igne: hoc autem est vnum ex prærequisitis vt ignis agere possit. Non ergo fecit Deus vt ignis non ageret positis omnibus requisitis, sed aliquod ex eis abstulit. Nam si Deus statuisset dare concursum quantum est ex se, & alias conditiones requisitas integras relinquere, non posset illam actionem impedire: quia implicat, tollere id quod naturale est absq; vlla contraria efficientia, vel saltem absque denegatione auxiliij seu efficientiæ necessariæ ex parte Dei. Quomodo enim potest naturalis actio impediri nullo posito impedimento? Aut quod aliud impedimentum intelligi potest, si nullum ex prædictis interuenit? Itaque dicta suppositione facta, vt declarata est, tanta necessitate suboritur actio, vt impediri non possit nisi tollendo aliqua ex parte suppositionem. Differentia autem inter Deum & alia agentia creata in hoc est, quod positis omnibus quæ extra Deum requiruntur ad actiones naturalium agentium, potest ipse sola sua voluntate impedire actionem, negando id quod ex parte sua necessarium est: aliæ vero res creatæ hoc non possunt, sed solum per actionem vel resistantiam oppositam, aut certe, quia per aliquam motionem localem possunt aliquod impedimentum ponere, vel materiam aut aliam conditionem necessariam auferre. Atque ita satis constat qualis & quanta sit hæc necessitas.

SECTIO II.

Verum inter efficientes causas sint aliquæ absque necessitate, & cum libertate operantes.

Hæc questio est grauissima, & latissima, & magna ex parte pender ex difficultatibus Theologicis, quæ oriuntur ex supernaturalibus mysterijs gratiæ, & prædestinationis diuinæ: hoc vero loco solum est tractanda, quantum ex naturalibus principiis definiri potest. Si ergo naturalem rationem spectemus, videtur multis rationibus probari nullam esse posse causam efficientem absque intrinseca necessitate agendi. Primum quidem, quia prima causa à qua omnes aliæ manant, ex necessitate naturæ operatur: neque aliud potest ratione naturali intelligi: ergo multo magis omnes causæ quæ sub illa operantur. Antecedens supponitur communiter ex sententia Aristotelis, & aliorum Philosophorum: & patet ratione, quia nisi Deus ex necessitate naturæ operaretur, non esset immutabilis, nam posset nunc aliter se habere quam prius. Prima vero consequentia probatur, quia secunda causa non agit nisi mota à prima: ergo si prima necessario mouet secundam ad operandum, secunda necessario mouetur: ergo & necessario operatur: quia nec stare potest motio actiua sine passiua, neque actualis motio ad operandum sine actuali operatione, tum quia non potest esse motio sine suo termino, tum etiam quia non potest frustrari diuina motio.

Atq; hinc fit secunda ratio, quæ procedit etiam si non supponamus primam causam agere ex necessitate, sed libere, quia licet hinc recte sequatur respectu primæ causæ effectus non esse necessarios, tamen eadem efficacia videtur inferri sub prima causa nullam esse aliam, quæ non ex necessitate operetur, quia nulla est quæ operetur non mota ab illa: omnisenim causa secunda indiget moueri à prima, sed omnis causa mouens mota, ex necessitate operatur.

I.

Partiū
gatiua
argumenta.
Primum.

II.

Secundum.

Oo 2 ratur,